

ΚΗΦΙΣΙΑΣ 215

Νέα δεδομένα στην οικονομία

Πριν ξεσπάσει ο πόλεμος στην Ουκρανία, τα δεδομένα για την ελληνική οικονομία ήταν σχετικά καθαρά. Σε συνέχεια και της δεκαετούς κρίσης, υπήρχε η πρόκληση να τεθεί η οικονομία σε τροχιά ανάπτυξης, με ταυτόχρονη μείωση των μεγάλων δημοσιονομικών και εμπορικών ελλειμμάτων στα οποία επέστρεψε κατά την πανδημία. Θα μπορούσαν να υποστηρικθούν υψηλοί ρυθμοί μεγέθυνσης σε ορίζοντα πενταετίας, με βάση τη μείωση της ανεργίας και του επενδυτικού κενού, την αύξηση εξαγωγών προς μια αναπτυσσόμενη παγκόσμια οικονομία, το Ταμείο Ανάκαμψης και το χαμηλό κόστος χρηματοδότησης και εξυπηρέτησης του χρέους.

ΣΕ ΑΥΤΟ το αρχικό διάστημα, η μεγέθυνση της οικονομίας αναμενόταν στο 4,5% ετησίως, με σημαντική αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών. Το αν το αρχικό παράθυρο ευκαιρίας θα οδηγούσε και σε υψηλή μεγέθυνση μεσομακροπρόθεσμα, ώστε να αλλάξει συνολικά η μοίρα της ελληνικής οικονομίας, αποτελούσε ερώτημα. Δομικές αλλαγές στη λειτουργία του δημόσιου τομέα και των αγορών θα υποστήριζαν αύξηση επενδύσεων και παραγωγικότητας ώστε, με μεγέθυνση τελικά 3,5% στη δεκαετία, η χώρα να άφηνε πλέον πίσω της τις συνθήκες κρίσης. Χωρίς τέτοιες αλλαγές, θα επέστρεφε προς στασιμότητα, με ερωτήματα και για τη βιωσιμότητα του χρέους.

Η ΕΙΣΒΟΛΗ της Ρωσίας στην Ουκρανία αλλάζει τα δεδομένα στον άμεσο ορίζοντα και αυξάνει τις αβεβαιότητες μεσοπρόθεσμα. Ακόμη και αν ο πόλεμος σταματήσει σύντομα και δρομολογηθεί λύση, το οικονομικό κόστος είναι υψηλό. Οι άμεσες επιπτώσεις αφορούν κόστος ενέργειας, εμπέδωση πληθωριστικών πιέσεων, αυξανόμενα επιτόκια, τουλάχιστον ονομαστικά, όπως και εμπόδια στο διεθνές εμπόριο. Η αβεβαιότητα, επίσης, μειώνει τη διάθεση για επενδύσεις.

Η ΑΜΕΣΗ ορατότητα έχει μειωθεί και μπορεί πλέον να οριοθετηθεί μόνο έως μία διατήρηση. Μια ασφαλής πρόβλεψη είναι πως σε αυτό το διάστημα η οικονομία μας θα κινηθεί στην τροχιά -και σε ένα βαθμό με την προστασία- της υπόλοιπης ευρωπαϊκής. Η νέα κρίση έκανε την Ευρώπη πιο συμπαγή, σε θέση άμυνας έναντι κοινών κινδύνων, να προωθεί πολιτικές με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα. Έτσι, δεν διαφαίνεται πως οι ασθενέστερες οικονομίες δεν θα

γράφει

ο **ΝΙΚΟΣ ΒΕΤΣΑΣ***

*Γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ, καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Για δεκαετίες, η ελληνική οικονομία κινήθηκε, με επιτυχίες και αποτυχίες, σε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο σταθερότητας και ευρύτερης σύγκλισης των οικονομιών. Το πλαίσιο αυτό πλέον αμφισβητείται. Γεγονός που καθιστά ακόμη πιο επιτακτική στη χώρα μας την ανάγκη εφαρμογής πολιτικών που θα στηρίζουν ισχυρή ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα

Αλλάζουν το τοπίο και ο ορίζοντα

λάβουν την απαραίτητη στήριξη. Οι ρυθμοί μεγέθυνσης, πάντως, αναμένεται να μειωθούν προς το 3% ή και χαμηλότερα, κυρίως λόγω υψηλότερων τιμών.

ΤΑ ΕΠΙΠΕΔΑ πληθωρισμού, πριν ξεσπάσει η νέα κρίση, δεν αποτελούσαν έκπληξη σε μια παγκόσμια οικονομία που είχε γυρίσει από βαθιά ύφεση σε ισχυρή μεγέθυνση, με πρωτοφανή ρευστότητα από τις κεντρικές τράπεζες, αλλά και αλλαγές στα καταναλωτικά πρότυπα και στις αλυσίδες παραγωγής. Στο βάθος του έτους, άλλωστε, αναμενόταν οι πιέσεις να υποχωρήσουν. Με τα νέα δεδομένα, ο πληθωρισμός θα είναι υπερδιπλάσιος από τον αναμενόμενο και θα διαρκέσει. Πληθωρισμός της τάξης του 5% στην ευρωπαϊκή οικονομία, αλλάζει δραστικά τις προτεραιότητες πολιτικής. Μπορεί να βοηθή-

σει στη διαχείριση των πραγματικών χρεών και δημόσιων ελλειμμάτων, όμως μειώνει τα πραγματικά εισοδήματα των νοικοκυριών.

ΑΚΟΜΗ πιο κρίσιμο είναι το πώς επηρεάζονται οι προοπτικές μεσοπρόθεσμα. Σε τομείς όπως οι μεταφορές, η ενέργεια, ο τουρισμός και η πρωτογενής παραγωγή, βασικά δεδομένα αλλάζουν και προκύπτει ανάγκη προσαρμογών. Πιτυχές της παγκοσμιοποίησης αναστρέφονται και νέες ευκαιρίες θα εμφανιστούν. Για μια οικονομία με συστηματικό έλλειμμα θεσμικής λειτουργίας, παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας -και που πρέπει να ξεπεράσει πληγές από τις προηγούμενες κρίσεις- η πρόκληση είναι τεράστια. Αν εφαρμοστούν συστηματικά πολιτικές που θα ξεκαθαρίζουν το τοπίο ώστε να υποστηρίζονται παραγωγικές επενδύσεις, τεχνολογία και ανθρώπινο κεφάλαιο, το μέλλον θα είναι ευοίωνο. Αν όχι, μέσα στην ευρύτερη αβεβαιότητα, ο ορίζοντας θα σκοτεινιάσει επικίνδυνα.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ στην Ουκρανία μάς φέρνει σε μια στιγμή αμηχανίας και αναλογισμού. Οι δραματικές εξελίξεις είναι, προφανώς, γενικότερες από τα οικονομικά. Αλλά και στην οικονομία, σε συνέχεια και της πανδημίας, οι αλλαγές είναι βαθιές και επιταχυνόμενες. Για δεκαετίες, η ελληνική οικονομία κινήθηκε, με επιτυχίες και αποτυχίες, σε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο σταθερότητας και ευρύτερης σύγκλισης των οικονομιών. Το πλαίσιο αυτό πλέον αμφισβητείται. Γεγονός που καθιστά ακόμη πιο επιτακτική στη χώρα μας την ανάγκη εφαρμογής πολιτικών που θα στηρίζουν ισχυρή ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα.

